
**Tekstil — Kəmiyyət kimyəvi analizi – 16-cı hissə:
Polipropilen liflərin bəzi digər liflərlə qarışıqları
(ksilen istifadə üsulu)**

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 16: Mixtures of polypropylene fibres with
certain other fibres (method using xylene)**

LAZIMDIR

Bu standart Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutunun icazəsi olmadan tam və ya hissə-hissə yenidən çap oluna, çoxaldıla və yayıla bilməz

Elçin İsaqzadə küç., 7-ci köndələn

Telefon: +994125149308

Email: office@azstand.gov.az

MÜQƏDDİMƏ

1. Bu standart “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ tərəfindən işlənib hazırlanıb və təqdim edilib.

2. “Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu” PHŞ-nin “____” _____2023-cü il tarixli _____saylı Qərarı ilə təsdiq edilib.

3. Bu standart beynəlxalq Standart ISO 1833-16:2019 ilə eynidir (İDT).

This standart is identical (İDT) to the European Standard ISO 1833-16:2019

4. İlk dəfə tətbiq edilir.

5. Dövlət standartında müəyyən edilən tələblərin beynəlxalq standartlara, norma, qayda və tövsiyələrə və digər dövlətlərin müvafiq mütərəqqi milli standartlarına, elm, texnika və texnologiyanın müasir nailiyyətlərinə əsaslanmasını müəyyən etmək üçün standartın ilkin yoxlama müddəti 2024-cü il, dövri yoxlama müddəti ildə 1 dəfədir.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ.....	V
1 TƏTBİQ SAHƏSİ.....	1
2 NORMATİV İSTİNADLAR.....	1
3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR.....	1
4 SINAĞIN PRİNSİPİ	1
5 REAGENTLƏR	1
7 SINAĞIN APARILMASI.....	2

LAZIMLI

ÖN SÖZ

Beynəlxalq Standartlaşdırma Təşkilatı (ISO) milli standartlaşdırma orqanlarının (ISO-nun üzv orqanları) ümumdünya federasiyasıdır. Beynəlxalq standartların hazırlanması işi adətən ISO-nun texniki komitələri vasitəsilə həyata keçirilir. Texniki komitənin yaradılma məqsədini təşkil edən predmetdə maraqlı olan hər bir üzv orqan həmin komitədə təmsil olunmaq hüququna malikdir. Bu işdə ISO ilə əlaqələndirmə şəraitində, beynəlxalq təşkilatlar, həmçinin hökumət və qeyri-hökumət təşkilatları da iştirak edir. ISO bütün elektrotexniki standartlaşdırma məsələlərində Beynəlxalq Elektrotexnika Komissiyası (IEC) ilə yaxından əməkdaşlıq edir.

Bu sənədi hazırlamaq üçün istifadə olunan və onun sonrakı saxlanması üçün nəzərdə tutulan prosedurlar ISO/IEC Direktivlərinin 1-ci hissəsində təsvir edilir. Müxtəlif növ ISO sənədləri üçün tələb olunan fərqli təsdiq meyarları xüsusilə qeyd edilməlidir. Bu sənəd ISO/IEC Direktivlərinin 2-ci hissəsinin redaksiya qaydalarına uyğun olaraq tərtib olunub (bax: www.iso.org/directives).

Bu sənədin bəzi elementlərinin patent hüquqlarının predmeti ola biləcəyi ehtimalına diqqət yetirilir. ISO bu cür patent hüquqlarının hər hansı birinin və ya hamısının müəyyən edilməsinə görə məsuliyyət daşımır. Sənədin hazırlanması zamanı müəyyən edilmiş hər hansı patent hüquqlarının təfərrüatları "Giriş" bölməsində və/yaxud ISO-nun daxil olmuş patent bəyannamələrinin siyahısında təqdim olunacaq (bax: www.iso.org/patents).

Bu sənəddə istifadə edilən hər hansı ticarət adı istifadəçilərin rahatlığı üçün verilən informasiyadır və onun dəstəkləndiyini ehtiva etmir.

Standartların könüllü xarakter daşması, uyğunluğun qiymətləndirilməsi ilə bağlı ISO-nun xüsusi termin və ifadələrinin mənasına dair izahat, eləcə də Ümumdünya Ticarət Təşkilatının (ÜTT) Ticarətə Texniki Maneələr Sazişində əksini tapan prinsiplərə ISO-nun sadıqlıyı haqqında məlumat üçün aşağıdakı keçidə daxil ola bilərsiniz: www.iso.org/iso/foreword.html.

Bu standart *Tekstil* üzrə ISO/TC 38 sayılı Texniki Komitə tərəfindən hazırlanmışdır.

Bu ikinci redaksiya texniki cəhətdən təshih edilmiş birinci redaksiyanı (ISO 1833-15:2006) ləğv edir və onu əvəz edir. İlk redaksiya ilə müqayisədə əsas dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

- “Jüt lifinin **və** bəzi heyvan liflərinin qarışıqları (azotun miqdarının müəyyən olunmasına əsaslanan üsul)” başlığı “Jüt lifinin bəzi heyvan lifləri **ilə** qarışıqları (azotun miqdarının müəyyən olunmasına əsaslanan üsul)” başlığı ilə əvəz olunmuşdur;
- [Bənd 2](#)-də, nümunə götürmə prinsipi üçün ISO 5089 standartına istinad əlavə edilmişdir;
- mühüm [Bənd 3](#) "Terminlər və anlayışlar" əlavə edilmişdir;
- [Bənd 9](#)-da, [Formula \(1\)](#) -ə düzəliş edilmişdir.

ISO 1833 seriyasındakı bütün hissələrin siyahısını ISO-nun veb sahifəsində tapa bilərsiniz.

Bu sənədlə bağlı istənilən rəy və ya suallar istifadəçinin milli standartlaşdırma qurumuna yönəldilməlidir. Bu qurumların tam siyahısını www.iso.org/members.html saytında tapa bilərsiniz.

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi –
16-cı hissə: Polipropilen liflərin bəzi digər
liflərlə qarışıqları (ksilen istifadə üsulu)**

AZS ISO 1833-16: 2023

**Textiles — Quantitative chemical analysis —
Part 16: Mixtures of polypropylene fibres
with certain other fibres (method using xylene)**

Tətbiq edilmə tarixi “___” ___ 2023-cü il

1 TƏTBİQ SAHƏSİ

Bu sənəddə aşağıdakı qarışıqlardan hazırlanmış toxuculuq məmulatlarında lifsiz maddə xaric edildikdən sonra polipropilenin kütlə faizinin müəyyən olunması üçün ksilolun istifadəsi nəzərdə tutulan üsul müəyyən olunur:

- yun, heyvan tükü, ipək, pambıq, viskoza, mis-ammonyak, modal, liosel, asetat, triasetat, poliamid, poliefir, akril, şüşə lifləri, elastomultiefir, melamin və poliakrilat ilə birlikdə;
- polipropilen lifləri.

2 NORMATİV İSTİNADLAR

Mətnə aşağıda qeyd olunan sənədlərə elə istinad edilir ki, onların məzmununun bir hissəsi və ya hamısı bu sənədin tələblərini təşkil edir. Tarixi mövcud olan istinadlar üçün yalnız qeyd olunan redaksiya tətbiq olunur. Tarixi mövcud olmayan istinadlar üçün istinad edilən sənədlərin ən son redaksiyası tətbiq olunur (istənilən düzəlişlər də daxil olmaqla).

ISO 1833-1, Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 1: General principles of testing

3 TERMİN VƏ TƏRİFLƏR

Bu sənədin məqsədləri üçün aşağıdakı terminlər və təriflər istifadə olunur.

ISO və IEC standartlaşdırma zamanı istifadə olunan terminologiyani aşağıda qeyd olunan ünvanlarda saxlayır:

IEC Elektropediya: <http://www.electropedia.org/>

ISO Onlayn faylların baxılması platforması: <https://www.iso.org/obp>

4 SINAĞIN PRİNSİPİ

Polipropilen lifi qarışığın məlum quru kütləsindən qaynayan ksilol vasitəsilə həll edilməklə xaric edilir. Qalıq toplanır, yuyulur, qurudulur və tərəzidə çəkilir. Onun lazım olduğu təqdirdə düzəliş edilmiş kütləsi qarışığın quru kütləsinin faizi ilə ifadə edilir. Polipropilenin faizlə miqdarı fərqlə əsasən tapılır.

5 REAGENTLƏR

[5.1](#)-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan petroley efiri kimi reagentdən istifadə edin.

Ksilol, qaynama temperaturu 136 °C ilə 145 °C arasında.

TƏHLÜKƏSİZLİK TƏDBİRLƏRİ — Bu reagentin zərərli təsirləri nəzərə alınmalı və onun istifadəsi zamanı bütün təhlükəsizlik tədbirlərinə riayət olunmalıdır.

6 AVADANLIQLAR

[6.1](#), [6.2](#) və [6.3](#)-də göstərilənlərlə birlikdə ISO 1833-1 standartında təsvir olunan cihazlardan istifadə edin.

6.1 Yumru dibli kolbalar, minimum tutumu 200 ml, şüşə tıxaclı.

6.2 Əks soyuducu, yüksək qaynama temperaturu mayelər üçün münasib olan, yumru dibli kolbalara birləşdirilə bilən.

6.3 Kolba qızdırıcı, yumru dibli kolbalar ([6.1](#)) və ksilolun ([5.1](#)) qaynama temperaturuna uyğun olan.

7 SINAĞIN APARILMASI

ISO 1833-1 standartında təqdim olunan ümumi üsulu yerinə yetirin, sonra isə sınağı aşağıdakı şəkildə davam etdirin.

Ksilolun filtrlənməli olduğu filtrləmə tiqelini sobada 105 °C temperaturda əvvəlcədən qızdırın.

Yumru dibli kolbada olan nümunənin hər qramına 100 ml ksilol əlavə edin.

Soyuducunu birləşdirin və içindəkiləri 3 dəq müddətində qaynadın.

Alternativ olaraq, eyni nəticələr verən müvafiq prosedurların istifadə edildiyi isti ekstraksiya qurğusundan (məsələn, ISO 1833-21 standartında təsvir olunduğu kimi) istifadə edilə bilər. Məsələn, İstinad [\[2\]](#)-də təsvir olunan cihaza baxın.

Dərhal isti mayeni çəkisi məlum olan isti filtrləmə tiqelindən filtrləyin.

Hər dəfə 50 ml təzə həlledicidən istifadə etməklə, bu emal prosesini daha iki dəfə təkrarlayın.

Kolbada qalan qalıqı ardıcıl olaraq 30 ml qaynayan ksilol ilə (iki dəfə) yuyun.

Qaynayan ksilol ilə emal prosesindən sonra petroley efirini daxil etməzdən əvvəl qalıqın olduğu kolbanın kifayət qədər soyuduğundan əmin olun.

Sonra kolbada qalan qalıqı 75 ml petroley efiri ilə (iki dəfə) yuyun.

Petroley efiri ilə ikinci dəfə yuyulduqdan sonra qalıqları filtrləmə tiqelindən filtrləyin və axıb getməsinə imkan verin.

Son olaraq, tiqeli və qalıqı qurudun, sonra soyudun və onları tərəzidə çəkin.

8 NƏTİCƏLƏRİN HESABLANMASI VƏ İFADƏ OLUNMASI

Nəticələri ISO 1833-1 standartında təsvir olunan ümumi təlimatlara uyğun olaraq hesablayın.

$d=1.01$ olan melamin və poliakrilat istisna olmaqla, d -nin qiyməti 1.00 bərabərdir.

9 DƏQİQLİK

Toxuculuq materiallarının həmcins qarışığında bu üsulla əldə edilən nəticələrin etibarlılıq intervalları 95% etibarlılıq səviyyəsində ± 1 faizdən yüksək olmur.

BİBLİOQRAFIYA

[1] ISO 1833-21, *Textiles — Quantitative chemical analysis — Part 21: Mixtures of chlorofibres, certain modacrylics, certain elastanes, acetates, triacetates with certain other fibres (method using cyclohexanone)*

[2] Melliand-Textilberichte : *European textile journal* (1975), pp. 643-645

LAZKİTİ

ICS: 59.060.01

Açar sözlər: lif, Tekstil, toxuma, viskoz, yun, pambıq

LAZIMLƏ

Rəsmi nəşr
“Azərbaycan Standartlaşdırma İnstitutu”
publik hüquqi şəxs

AZS ISO 1833-16:2023

**Tekstil - Kəmiyyət kimyəvi analizi - 16-cı hissə:
Polipropilen liflərin bəzi digər liflərlə
qarışıqları (ksilen istifadə üsulu)**